

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

**Leidschendam-
Voorburg**

Datum 10 februari 2026
Nummer 4475
Onderwerp Raadsvoorstel Vaststellen eerste wijziging Participatieverordening Leidschendam-Voorburg 2023 na eerste evaluatie participatie

Portefeuillehouder Wethouder Belt

1. Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

Het Eerste wijzigingsbesluit Participatieverordening Leidschendam-Voorburg 2023 vast te stellen.

2. Aanleiding

De gemeente Leidschendam-Voorburg hecht waarde aan een open, transparante en betrokken bestuurscultuur. In dat kader heeft de gemeenteraad op 26 september 2023 de Participatieverordening Leidschendam-Voorburg 2023 (hierna: de verordening) vastgesteld. Met de verordening is een formeel kader vastgesteld voor de wijze waarop participatie door inwoners, organisaties en andere belanghebbenden wordt georganiseerd bij beleidsontwikkeling, programma's, projecten en besluiten van de gemeente (processen van derden zijn vormvrij, echter heeft de gemeente hiervoor wel een leidraad voor initiatiefnemers opgesteld). Daarnaast was Leidschendam-Voorburg één van de eerste gemeenten in Nederland als het gaat om het in een verordening opnemen van vernieuwende elementen van participatie, zoals het uitdaagrecht en het experimenteerprogramma participatie.

Als onderdeel van de verordening dient er tenminste eens per raadsperiode een evaluatie plaats te vinden. Dit is vastgelegd in artikel 12 van de verordening. De evaluatie wordt vastgelegd in een verslag. Deze evaluatie is uitgevoerd en is toegevoegd als bijlage (4475 Bijlage 1: visueel verslag evaluatie Participatieverordening) en wordt gedeeld met de raad ter informatie.

Een ander onderdeel van de verordening is het Experimenteerprogramma Participatie. Om inwonerparticipatie te bevorderen is in de verordening opgenomen dat de gemeente periodiek experimenteert met nieuwe vormen van inwonerparticipatie. Het college heeft hiervoor een Experimenteerprogramma inwonerparticipatie 2024-2027 (hierna: Experimenteerprogramma) vastgesteld (voorstel 3791). Daarbij is toegezegd dat er eind 2025/begin 2026 een tussenrapportage met de eerste bevindingen van het programma volgt. De tussenrapportage is opgesteld en toegevoegd als bijlage (4475 Bijlage 2: visueel verslag tussenevaluatie Experimenteerprogramma Participatie) en wordt gedeeld met de raad ter informatie.

De uitkomst van de evaluatie is om in de verordening zelf twee technische wijzigingen te verwerken. Daartoe dient dit raadsvoorstel waarmee het besluit wordt voorgelegd om het Eerste Wijzigingsbesluit Participatieverordening Leidschendam-Voorburg 2023 vast te stellen.

Dit draagt onder andere bij aan de uitvoering van de moties:

- Motie 854: Wijzigen participatieverordening
- Motie 918: Invoeren gemeentelijke ondernemerstoets
- Motie 944: Instellen jongerenadviesraad in Leidschendam-Voorburg

3. Afwegingen

3.1. Achtergrondinformatie

3.1.1. Moties

Motie verordening (ID 854)

In de raadsvergadering van 11 maart 2025 heeft de gemeenteraad motie 854 aangenomen om in de verordening de procedure waarin het college ontwerp-beleidsnota's en inspraakvoorstellen ter instemming voorlegt aan de raadscommissie te wijzigen naar een procedure waarin het college de raad bij ontwerp-beleidsnota's en inspraakvoorstellen alleen informeert via een raadsbrief. Het college heeft in diezelfde raadsvergadering toegezegd om deze wijziging mee te nemen in het proces van de evaluatie van de verordening en vooruitlopend daarop wel al op deze manier te werken in de organisatie.

Motie MKB-toets (ID 918)

In de raadsvergadering van 9 juli 2025 heeft de raad motie 918 aangenomen om een plan op te tuigen voor de praktische uitvoering van de MKB-toets in samenwerking met MKB Leidschendam-Voorburg. En dit voor regelgeving en regelingen te doen op alle beleidsvlakken die ondernemers raken. Het college heeft in januari 2026 de raad geïnformeerd over het meenemen van de MKB-toets in de Participatieverordening. Daarnaast wordt in de nog op te stellen ambtelijke leidraad de MKB-toets opgenomen. Op die manier wordt de inzet van de MKB-toets verankerd in de participatiewerkwijze van gemeente Leidschendam-Voorburg.

Motie jongerenparticipatie (ID 944)

In de raadsvergadering van 5 november 2025 is motie 944 aangenomen om te onderzoeken op welke wijze een Jongerenadviesraad kan worden ingericht, inclusief samenstelling, selectieprocedure, ondersteuning en bevoegdheden. Deze motie valt als participatievorm onder het experiment jongerenparticipatie in het Experimenteerprogramma.

3.1.2 Aanpak evaluaties

Verordening

In lijn met artikel 12 van de verordening zijn verschillende thema's in de evaluatie in beeld gebracht waaronder de rolinvulling van raad en college, belangrijke positieve en negatieve ervaringen en de toepassing van publieksinitiatieven.

Experimenteerprogramma

In het Experimenteerprogramma zijn 6 projecten geselecteerd. Over deze projecten zijn de evaluaties uitgezet. Dit betreffen de projecten: Voorburg Noord-Noord, jongerenparticipatie, wijkveiligheidsscans, parkeerregulering The Mall, uitdaagrecht / kleine ruimtelijke initiatieven en de Tuinkamer.

Methodiek

Er is gekozen voor een kwalitatief onderzoek om verdiepende informatie naar boven te halen. Voor de evaluaties van beiden zijn verschillende onderzoeksmethoden ingezet, in het kort betreft dit:

- Deskresearch: voor inzicht in de projecten/beleid/verordeningen waar participatie is toegepast en inzicht in de toepassing van publieksinitiatieven en uitdaagrecht;
- Vragenlijsten: intern zijn bij behandelende ambtenaren per dossier (project, beleid, verordening) vragenlijsten uitgezet;
- Groepsinterview: ter verdieping op de vragenlijsten en projecten experimenteerprogramma is een groepsinterview georganiseerd;
- Enquêtes: bij participanten en projectleiders van de projecten binnen het Experimenteerprogramma zijn enquêtes uitgezet;
- Interview gesprekken externe stakeholders: de externe stakeholders die betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de verordening zijn in de evaluatie bevraagd middels interview gesprekken.

3.1.3. Resultaten

In deze paragraaf worden de resultaten beknopt toegelicht, zoals verder terug te lezen in de visuele verslagen (zie bijlage 1 en bijlage 2). Er is gekozen voor visuele verslagen om aan te sluiten bij de participatieve onderzoeksmethoden.

Verordening

De verordening geeft in de basis goede kaders weer voor het proces om participatie toe te passen bij projecten, beleid en verordeningen. Daarbij is intern wel behoefte aan nog een verdere uitwerking van de verordening in bijvoorbeeld leidraden en standaard formats.

In de participatietrajecten zelf worden diverse werkvormen en middelen ingezet om participanten te betrekken. Het is soms lastig om een volledig representatieve doelgroep te bereiken. Daarbij is nog meer aandacht nodig voor transparantie en verwachttingsmanagement om participanten mee te nemen in de belangenafweging die wordt gemaakt.

In de participatie komen vaak dilemma's naar voren doordat er sprake is van meerdere (individuele) meningen en belangen. Voor participanten is het soms lastig te zien of begrijpen op welke wijze hun input wordt meegenomen of met welk doel participatie wordt gedaan. Daarbij is het belangrijk om de juiste participatiemomenten te kiezen. Aan de voorkant van het proces moet hier zorgvuldig over worden nagedacht.

De mate van tevredenheid over de inhoudelijke resultaten van het participatieproces kan direct effect hebben op de mate van tevredenheid over het proces van participatie zelf. Hier komt het belang van evalueren terug, zodat proces en inhoud los van elkaar worden bekeken.

Het college heeft belang bij een goede voorbereiding en afronding van participatieprocessen om zo aan de raad en de inwoners te laten zien hoe het college besluiten neemt en hoe zij tot deze besluiten zijn gekomen. De elementen van de verordening (waaronder startnotitie en eindverslagen) geven voldoende kaders en de basis staat. Met het toepassen van de verordening in de praktijk afgelopen periode, en de evaluatie hiervan, kunnen de lessen hieruit meegenomen worden naar een verdere verdiepingsslag in de organisatie. Zo kan de ervaringskracht benut worden in de uitwerking van o.a. verdiepende handreikingen.

Experimenteerprogramma

De resultaten gaan in op het Experimenteerprogramma zelf en de manier van evalueren met de methodiek ACTIE-kader. Zie voor een toelichting van deze methodiek in bijlage 2: visueel verslag tussenevaluatie Experimenteerprogramma Participatie. Daarnaast wordt ingegaan op de voorlopige resultaten vanuit de evaluaties van het participatieproces binnen elk project. In de zes projecten die geselecteerd zijn in het Experimenteerprogramma zijn verschillende manieren van participatie toegepast. De niveaus van participatie verschillen dan ook van (mee)beslissen, bijvoorbeeld over welke activiteiten plaatsvinden in de Tuinkamer tot raadplegen, bijvoorbeeld met de inzet van een draagvlakmeting voor de Parkeerregulering van The Mall.

De resultaten van de evaluaties met projectleiders en deelnemers aan de participatietrajecten binnen de projecten laten zien hoe belangrijk het is om te blijven evalueren en om als organisatie te leren en ontwikkelen. Bij een deel van de projecten loopt de evaluatie nog. Een volledig overzicht van de geleerde lessen uit de evaluaties van de participatie binnen de 6 projecten zal aan bod komen in de eindevaluatie van het Experimenteerprogramma.

Uit de interviews met de projectleiders blijkt dat het ACTIE kader een goed beeld geeft van de ervaringen die participanten hebben op verschillende elementen van een participatietraject. Hiermee wordt ook bewustwording en reflectie gecreëerd bij de projectleider. De bevraagde externe stakeholders zijn in meer of mindere mate betrokken bij de participatietrajecten van de 6 projecten, hebben daar over het algemeen een goed beeld bij en zijn bereid mee te denken voor toekomstige experimenten in het programma.

De uitwerking van de participatiemethoden binnen het Experimenteerprogramma zijn steeds beter in beeld, zoals de jongerenbijeenkomsten in samenwerking met de organisatie Tienskip. Het verkennen of jongeren langdurig kunnen worden betrokken aan de hand van bijvoorbeeld een adviesraad, wordt nader onderzocht. De komende periode wordt benut om nog een concreter zicht te krijgen op de uitwerking van alle experimenten binnen het programma. Dit onderzoek is nog nodig om verdere conclusies te kunnen trekken over de experimenten.

3.1.4. Conclusies en uitkomsten

Verordening

De uitkomst van de evaluatie is om in de verordening zelf twee technische wijzigingen te verwerken. In lijn met de motie 854 en de motie 918 van de raad. Daartoe dient dit raadsvoorstel. De verordening geeft verder voldoende kaders en basis voor de participatie.

Aanvullend hierop komt uit de evaluatie naar voren dat de implementatie van de verordening een verdere verdiepingsslag kan krijgen op basis van de ervaringen die afgelopen periode zijn opgedaan in de organisatie. Ieder proces is uniek en behoeft maatwerk. Er is denk- en durfkracht nodig om dit zo goed mogelijk te organiseren met elkaar. Daarnaast loopt proces en inhoud vaak door elkaar. Een participatieproces kan nog zo zorgvuldig worden georganiseerd, wanneer er geen tevredenheid is over de inhoudelijke opbrengsten en uitkomsten heeft dat ook effect op de ervaring van het proces. Daarom is het belangrijk om zowel tussentijds als aan het einde participatie te evalueren, om proces en inhoud van elkaar te scheiden en hiervan te leren. Dit kan ook bijdragen aan het beter communiceren van de belangenafweging die gemaakt is.

De basis is gelegd en nu kan de organisatie verder bouwen aan een verdieping op de participatieprocessen. Enerzijds door de ervaringen en dilemma's die kunnen ontstaan te laten landen in verdere handreikingen. Anderzijds door kennis te delen, evalueren vaker toe te passen en te kijken naar maatwerk in de uitwerking van trajecten binnen de kaders van de verordening. Daarbij moet aandacht in het proces zijn voor transparantie en verwachtingsmanagement. Het college gaat hier invulling aan geven.

Experimenteerprogramma

Het Experimenteerprogramma loopt tot 2027. De huidige experimenten worden voldoende en volwaardig tot hun recht laten komen in dit programma. Parallel daaraan wordt onderzocht welke vernieuwende vormen en projecten toegevoegd kunnen worden, bijvoorbeeld voor het nieuwe programma. Het college gaat over het toevoegen van nieuwe experimenten aan het programma. Dit kan gaan om een aanvullende vernieuwende vorm van participatie of een aanvulling op een bestaand experiment. Onderzoek doen naar de mogelijkheid om een jongerenadviesraad op te richten als uitvoering van motie 944 valt onder het participatie experiment jongerenparticipatie.

De uitkomsten van de tussenevaluatie laat zien dat het ACTIE-kader breder kan worden ingezet als evaluatiemethodiek in participatieprocessen. Dit gaat het college de komende tijd implementeren. Het blijven experimenteren en evalueren draagt bij aan kennisontwikkeling en -deling. Zo kunnen geleerde lessen benut worden en kan tussentijds worden bijgestuurd. De conclusies en uitkomsten uit de evaluatie van de verordening zijn in lijn met de uitkomsten van de tussenevaluatie van het Experimenteerprogramma en worden dan ook meegenomen in de verdere uitwerking en evaluatie van het Experimenteerprogramma.

3.2. Aanpassingen

Technische wijzigingen

De evaluatie van de verordening heeft als uitkomst om alleen de technische wijziging in lijn met de aangenomen moties 854 en 918 door te voeren en verder geen andere wijzigingen aan de verordening aan te brengen.

Het voorstel is om in de verordening de procedure waarin het college ontwerp-beleidsnota's en inspraakvoorstellen ter instemming voorlegt aan de raadscommissie te wijzigen naar een procedure waarin het college de raad bij ontwerp-beleidsnota's en inspraakvoorstellen alleen informeert via een raadsbrief. Daarnaast is het voorstel om de MKB-toets als instrument toe te voegen in de toelichting van de verordening om MKB-ondernemers in een vroeg stadium te betrekken bij gepland lokaal beleid of regelgeving. Ter illustratie is een was-wordt lijst opgenomen in de bijlagen (bijlage 3: bijlage bij raadsbesluit was-wordt lijst wijziging Participatieverordening Leidschendam-Voorburg).

Implementatie

Vanuit de tussenevaluatie van het Experimenteerprogramma worden geen wijzigingsvoorstellen gedaan. Wel zijn er een aantal verbeterpunten betreffende de implementatie van de verordening en de bredere toepassing van evalueren aan de hand van het ACTIE-kader welke nu wordt toegepast in het Experimenteerprogramma. Hiermee gaat het college de komende tijd aan de slag.

3.3. Vervolg

Het Eerste wijzigingsbesluit Participatieverordening Leidschendam-Voorburg 2023 wordt na besluitvorming bekendgemaakt in het Gemeenteblad en treedt in werking op de dag na bekendmaking. De wijzigingen zijn daarna zichtbaar op overheid.nl.

Het voorstel is om de nieuwe raad in 2026 een beeldvormende sessie aan te bieden waarin de twee evaluaties een centrale rol spelen.

4. De financiële gevolgen van het besluit

Dit besluit heeft geen financiële gevolgen. De verwachting is dat de activiteiten van de Participatieverordening en het Experimenteerprogramma binnen de bestaande middelen blijven. De uitvoering van de participatie zelf zit in de projecten opgenomen.

5. Hoe zijn inwoners / belanghebbenden betrokken

De evaluatie van de verordening is tot stand gekomen samen met de stakeholders die betrokken waren bij het opstellen van de verordening. Dit zijn externe stakeholders (Burgerkrachtcentrale, Commissie Vlietwensen, Adviesraad Sociaal Domein en Adviesraad Stompwijk) en interne medewerkers van de gemeente. De gemeente heeft gekozen om deze partijen te *raadplegen* over de elementen die onderdeel zijn van de evaluatie. De tussenevaluatie van het Experimenteerprogramma is tot stand gekomen samen met de participanten en projectleiders van

de experimenten binnen het programma. De beide evaluaties zijn in lijn met elkaar uitgevoerd waarbij er sprake was kennisuitwisseling en wederzijdse versterking van het lerend vermogen.

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

R.J. den Haan
secretaris

M.W. Vroom
burgemeester

Documenten behorende bij dit raadsvoorstel

4475 Concept Raadsbesluit Vaststellen eerste wijziging Participatieverordening Leidschendam-Voorburg 2023 na eerste evaluatie participatie

4475 Bijlage 1: visueel verslag evaluatie Participatieverordening

4475 Bijlage 2: visueel verslag tussenevaluatie Experimenteerprogramma Participatie

4475 Bijlage 3: bijlage raadsbesluit was-wordt lijst wijziging Participatieverordening
Leidschendam-Voorburg